

Конституційне право та державне управління

УДК [334.72.01:005.934]:351

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14757645>

Безпека підприємництва як об'єкт державного регулювання

Терела Галина Василівна

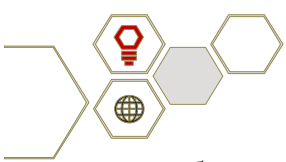
кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і права,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-5102-7068>

Терела Анатолій Миколайович

начальник управління з питань безпеки АТ «Полтавагаз», м. Полтава, Україна,
<https://orcid.org/0009-0004-8784-7673>

Прийнято: 18.01.2025 | Опубліковано: 28.01.2025

***Анотація.** Метою статті є дослідження безпеки підприємництва як об'єкта державного регулювання в Україні. З позицій науки публічного управління обґрунтовано доцільність розуміння державного регулювання безпеки підприємництва в трьох основних аспектах. По-перше, як конституційну гарантію, закріплену в статті 3 Конституції України, що відображає людиноцентристський підхід, згідно якого безпека людини визнається однією з найвищих соціальних цінностей. Реалізація цієї норми є основною метою державної політики національної безпеки. У процесі державного регулювання як суспільного явища, що пристосоване для вирішення різноманітних проблем національної безпеки, зокрема, й питань забезпечення безпеки підприємництва як суб'єктом, так і об'єктом управлінського впливу виступає людина. По-друге, як охоронну й захисну складові державної політики, що впливає із приписів ч. 4 ст. 13 Конституції України про те, що держава*

забезпечує «захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання», та проявляється у виявленні ризиків і загроз у сфері підприємницької діяльності й визначенні організаційно-правових заходів, спрямованих на їх попередження, виявлення та усунення. Важливим напрямком державного імперативного регулювання є своєчасне реагування на сучасні ризики та розробка стандартів забезпечення безпеки в підприємницькій діяльності. Йдеться, насамперед, про стандарти інформаційної, екологічної, енергетичної, фінансової безпеки, безпеки праці. По-третє, державне регулювання безпеки підприємництва варто розглядати як економічну складову державної політики, яка передбачає здійснення державного регулювання за допомогою системи непрямих (економічних) заходів, спрямованих на реалізацію складової розвитку безпеки підприємництва.

Ключові слова: національна безпека, безпека підприємництва, загроза, ризик, економічна політика держави, державне регулювання безпеки підприємництва.

Entrepreneurship security as an object of state regulation

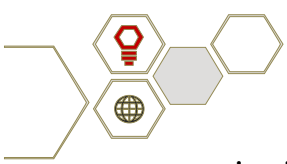
Terela Halyna Vasylivna

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship and Law, Poltava State Agrarian University, Poltava, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-5102-7068>

Terela Anatolii Mykolaiovych

Head of the Security Department of JSC Poltavagaz, Poltava, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0004-8784-7673>

Abstract. *The purpose of the article is to study the security of entrepreneurship as an object of state regulation in Ukraine. From the standpoint of public administration science, the feasibility of understanding state regulation of business*

security in three main aspects is substantiated. Firstly, as a constitutional guarantee enshrined in Article 3 of the Constitution of Ukraine, which reflects a human-centric approach, according to which human security is recognized as one of the highest social values. The implementation of this norm is the main goal of the state's national security policy. In the process of state regulation as a social phenomenon, which is adapted to solve various problems of national security, in particular, issues of ensuring the security of entrepreneurship, a person acts as both a subject and an object of managerial influence. Secondly, as a protective and protective component of state policy, which follows from the provisions of Part 4 of Article 13 of the Constitution of Ukraine that the state ensures “protection of the rights of all subjects of property and business rights” and is manifested in identifying risks and threats in the field of entrepreneurial activity and determining organizational and legal measures aimed at their prevention, detection and elimination. An important area of state imperative regulation is timely response to modern risks and development of standards for ensuring security in business activities. This concerns, first of all, standards of information, environmental, energy, financial security, and occupational safety. Thirdly, state regulation of business security should be considered as an economic component of state policy, which involves the implementation of state regulation through a system of indirect (economic) measures aimed at implementing the component of business security development.

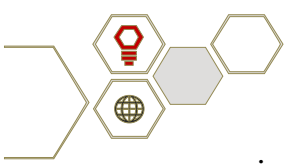
Keywords: *national security, business security, threat, risk, state economic policy, state regulation of business security.*

Постановка проблеми. Безпека підприємництва є ваговою складовою економічної та національної безпеки держави. Особливого значення державне регулювання безпеки підприємницької діяльності набуває в умовах правового режиму воєнного стану в Україні, спричиненого збройною агресією росії. У таких складних умовах підприємництво залишається основою ринкової економіки, демонструючи попри все спроможність розвиватися. Про це, зокрема, свідчать дані про реєстрацію після початку повномасштабного вторгнення рф

7800 нових підприємств, з яких 6776 у статусі юридичних осіб і 1020 – фізичні особи-підприємці [1, с. 134]. З огляду на важливість економічної основи для забезпечення перемоги у російсько-українській війні та місце і роль безпеки підприємництва у системі економічної безпеки держави, пріоритетним суб'єктом реалізації завдань зі створення умов розвитку бізнесу є державні органи. Їх завданнями є не лише протидія зовнішній агресії, але й недопущення таких внутрішніх загроз, як неправомірне втручання у діяльність господарюючих суб'єктів, критична нестача фінансових, матеріально-технічних ресурсів, кадрового забезпечення, тінізація економіки, значне зменшення обсягів виробництва у базових видах економічної діяльності. Окрім того, глобалізація й цифровізація спричиняють ризики у сфері конкурентоспроможності та кіберзагрози [2, р. 613–614]. Це актуалізує потребу реалізації цілеспрямованої державної політики у сфері протидії комплексу ризиків на основі викликів і загроз як в умовах правового режиму воєнного стану, так і в повоєнній Україні задля забезпечення життєстійкості держави, національної безпеки, невід'ємною складовою та фундаментальною базою яких є безпека суб'єктів господарювання всіх організаційно-правових форм та форм власності.

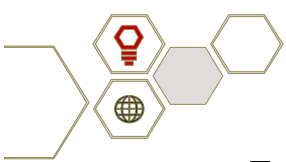
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки забезпечення безпеки підприємництва є безумовно важливим напрямком діяльності держави, увагу різним аспектам його дослідження приділяли вчені у сфері економіки, права, публічного управління та адміністрування. Так, аналіз теоретичних підходів до розуміння понять «безпека» та «безпека підприємництва» та обґрунтування авторського бачення були в центрі уваги багатьох вчених, зокрема, В. А. Ліпкана [3], І. Ю. Крегула, Р. О. Банка [4], В. С. Гнатенка [5], Г. П. Ситника [6], В. П. Залізнюк [7], О. О. Желізка [8] та інших. М. Ф. Криштанович, Т. О. Панфілова, А. І. Хоменко, О. М. Дзюбенко, Л. П. Лукашук досліджували проблематику оптимізації локальних аспектів державного регулювання безпеки підприємництва у контексті сталого розвитку на регіональному рівні [2]. Питання фінансової безпеки як складової безпеки підприємництва в умовах воєнного стану з метою обґрунтування системи заходів її забезпечення

актуалізували З. С. Варналій, О. В. Чеберяко, О. П. Микитюк та С. М. Бондаренко [1]. Проблематику механізму державного регулювання економічної безпеки досліджували В. П. Нагребельний [9], Т. Г. Васильців, Ю. А. Поповіченко [10], Т. М. Гладченко [11], К. В. Федосова [12] та інші. Андреас Крук та Моріц Вайс привернули увагу до дискусійних питань підстав та засобів забезпечення безпеки у Європейському Союзі як наднаціональній «регулятивній державі безпеки» [13].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас, враховуючи різні підходи до розуміння ролі держави в забезпеченні безпеки підприємництва й меж державного регулювання в сучасних умовах воєнного стану та реалізації євроінтеграційних прагнень України, питання пошуків оптимального балансу процесів регулювання та дерегулювання у сфері господарювання задля попередження цілого ряду викликів, загроз і ризиків набуває нових відтінків та актуальності. Зокрема, є потреба в комплексному дослідженні сутнісного змісту безпеки підприємництва як об'єкта державного регулювання. Це, передбачає, насамперед, урахування наявних доктринальних підходів до з'ясування природи категорії «безпека підприємництва». По-друге, варто розкрити зміст державного регулювання безпеки підприємництва із врахуванням нормативної характеристики її складових, якими є напрями забезпечення безпеки підприємництва як елементи державної політики національної безпеки. Йдеться про напрям розвитку й безпековий напрям, їх співвідношення в контексті обґрунтування оптимальної моделі державного регулювання безпеки підприємництва в умовах зовнішніх викликів та загроз, враховуючи потенційні спроможності реалізації концепцій «держави позитивної безпеки» та «регулятивної держави безпеки». Тому представлене наукове дослідження є спробою з позицій системного підходу обґрунтувати складові аспекти розуміння безпеки підприємництва як об'єкта державного регулювання.

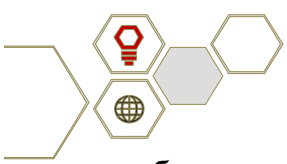
Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження безпеки підприємництва як об'єкта державного регулювання в Україні.

Для досягнення поставленої мети нами визначені такі завдання:

- проаналізувати теоретичні підходи до розуміння поняття «безпека» та «безпека підприємництва» у науковому дискурсі публічного управління та адміністрування;
- з'ясувати роль держави у забезпеченні безпеки підприємництва з позицій концепції «держави позитивної безпеки» та «регулятивної держави безпеки»;
- охарактеризувати поняття, зміст та складові механізму державного регулювання безпеки підприємництва в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній науці видове поняття «безпека підприємництва» трактується неоднозначно, як власне і родове поняття «безпека», що зумовлено їх багатоаспектністю та особливостями визначення залежно від погляду на соціальне явище тим чи іншим автором. Проаналізувавши доктринальні дефініції загального поняття «безпека», можна виділити кілька основних теоретичних підходів до з'ясування його сутнісного змісту: 1) статичний, що узгоджується із розумінням безпеки як стану захищеності; 2) апофатичний (від грец. *αποφατικός* – негативний), представники якого пояснюють безпеку через заперечення небезпеки і загроз, іншими словами відсутності неприпустимого ризику; 3) діяльнісний (активний), що асоціюється із заходами, спрямованими на створення безпечних умов; 4) пасивний, прихильники якого пов'язують безпеку із дотриманням суб'єктами правил та норм, що її забезпечують [3, с. 362–363]; 5) системний, що передбачає аналіз безпеки як властивості динамічних систем, в основу якого покладено комплексний критерій оцінки її якості [4, с. 15]; 6) аксіологічний, який виходить із розуміння ціннісної значущості безпеки як системи навичок безпечного існування, культури безпеки та відповідних дій із врахуванням системи цінностей, що відображає «інтереси та потреби соціуму» [5, с. 32]; 7) філософський, що передбачає розгляд безпеки як феномену, коли небезпека опосередковується запереченням існування суб'єкта, а безпека визначається за ставленням суб'єкта до небезпеки; 8) практичний, який акцентує на аналізі

безпеки в контексті задоволення відповідних потреб особи, суспільства, держави тощо [6, с. 55]; 9) суб'єктно-об'єктний підхід, в основі якого розмежування поняття безпеки в об'єктивному плані як відсутності загроз цінностям, та в суб'єктивному – як відсутності страху стосовно можливості заподіяння шкоди таким цінностям; 10) статично-динамічний підхід, згідно якого безпека визначається як стан і тенденції захищеності інтересів «соціального організму і його структур від зовнішніх і внутрішніх негативних факторів» [7, с. 35].

Враховуючи, що державне регулювання виступає, з одного боку, як вид людської діяльності, а з іншого, – як складне суспільне системне явище, для категоріального аналізу оптимальним є застосування системного підходу, оскільки останній передбачає можливість суб'єкт-об'єктного аналізу процесу забезпечення безпеки і дозволяє дослідити особливості цілеспрямованої взаємодії між уповноваженими органами державної влади та суб'єктами підприємницької діяльності з метою попередження, виявлення та усунення ризиків і загроз. Наголошуючи на тому, що до сьогодні відсутнє загальноприйняте поняття безпеки, Г. П. Ситник пропонує розглядати концепт «безпека» як наукову категорію, що відображає «універсальні властивості та загальні закономірності розвитку соціальної системи». Вчений підкреслює, що «феномен безпеки існує лише в живій природі, оскільки безпека може сприйматися й оцінюватися лише суб'єктом, який рефлексує» [6, с. 62–63].

Продовжуючи розкривати понятійно-категоріальний апарат, слід зупинитися на видовому понятті безпеки підприємництва/підприємницької діяльності. На думку Ю. І. Крегула, відповідна категорія включає в себе «комплекс організаційно-правових, техніко-технологічних, виховних, фінансових і спеціальних заходів, спрямованих на виявлення, запобігання і припинення загроз у процесі забезпечення ефективного функціонування підприємства» [4, с. 17]. Погоджуючись в цілому з переліком заходів, варто акцентувати на відмінності між підприємництвом і підприємством, оскільки останнє може бути суб'єктом некомерційного/неприбуткового господарювання (наприклад, казенні підприємства), а нормативне визначення підприємництва

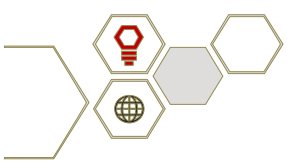

(ч. 1 ст. 42 ГК України) характеризує його як самостійну, ініціативну, систематичну, на власний ризик господарську діяльність, що здійснюється підприємцями з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [14].

О. О. Желізко під економічною безпекою підприємництва розуміє «рівень захищеності суб'єктів підприємницької діяльності в межах певної національної економічної системи від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, що породжують ймовірність нанесення їм збитків або недотримання прибутків (доходів)» [8, с. 35].

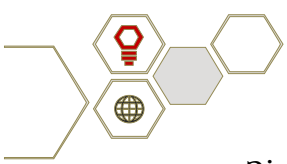
Окрім доктринальних підходів, варто взяти до уваги нормативні визначення. Так, дефініція економічної безпеки як «стану національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання» [15], демонструє застосування законотворцем синтезу статичного та практичного підходу.

Для більш повного розуміння сутності наукової категорії «безпека підприємництва» доцільно розкрити її зміст, тобто напрями забезпечення, які є складовими безпеки підприємницької діяльності. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року визначає два взаємопов'язані напрями у сфері її забезпечення – напрям розвитку та безпековий напрям [16], які мають методологічне значення для з'ясування сутності безпеки підприємництва. Заходи щодо зміцнення економічної стійкості, конкурентоспроможності призводять до зменшення вразливості суб'єктів господарювання від загроз у сфері виробничої, енергетичної, зовнішньоекономічної, інвестиційно-інноваційної, фінансової та інших видів економічної безпеки, визначених у Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [15]. Стосовно безпекового напрямку найбільші виклики та загрози пов'язані зі збройною агресією РФ, що «актуалізує потребу здійснення цілеспрямованої політики держави щодо протидії комплексу ризиків на основі

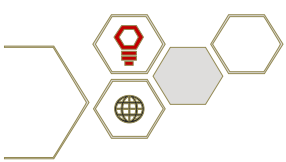
оперативного моніторингу викликів і загроз економічній безпеці в умовах війни» [17]. Так, у рамках проведеного в 2022–2023 рр. Національним інститутом стратегічних досліджень експертного опитування було визначено 50 загроз за складовими економічної безпеки, результатом чого стали такі показники розподілу викликів і загроз: соціальна безпека (20 %), фінансова безпека (16 %), макроекономічна безпека (14 %), продовольча безпека (14 %), зовнішньоекономічна безпека (12 %), інвестиційно-інноваційна безпека (12 %), виробнича безпека (10 %) [17]. За даними звіту Світового банку, з початку повномасштабного вторгнення станом на листопад 2023 р. 20 % українського бізнесу зазнали безпосередніх руйнувань, 70 % бізнесу у середньому зазнали двократного падіння доходів [18].

Будучи потенційною або реальною, загроза є центральним поняттям безпеки та означає «безпосередню можливість заподіяння збитку, зазіхання на надбання, цінність, інтерес, що охороняються правом» [5, с. 34]. Академічний тлумачний словник визначає ризик як усвідомлену можливість небезпеки [19, с. 539], що асоціюється з ситуацією невизначеності результату вибору з-поміж існуючих альтернатив та яка може призвести як до позитивних, так і до негативних наслідків, ймовірність настання яких може бути оцінена [5, с. 34]. Тому наслідки настання ризиків значною мірою залежать від управлінських рішень, спрямованих на їх усунення. Загалом, у літературі слушно наголошується на тому, що безпека «за своїм змістом та спрямованістю завжди конкретна та предметна» [6, с. 60]. Водночас не можна відкидати і суб'єктивний фактор при визначенні ризиків та загроз, оскільки уявлення про небезпечні фактори для того чи іншого об'єкта можуть бути різними. Г. П. Ситник підкреслює, що завжди є «ризик неадекватної оцінки безпеки об'єкта, коли суб'єкт її оцінювання починає діяти, виходячи із власних уявлень про небезпеку, а не реальної безпеки». Водночас за змістом та спрямованістю безпека завжди конкретна та предметна, тому що як така «ґрунтується на визнанні відсутності не небезпеки взагалі, а повної небезпеки» [6, с. 62–63].

Зі свого боку питання про роль держави у забезпеченні безпеки підприємництва тісно пов'язане із обґрунтуванням оптимальної моделі співвідношення публічного (в особі органів державної влади та органів місцевого самоврядування) та недержавного (приватного, громадського) секторів. Важко заперечити той факт, що усі складові національної безпеки нерозривно пов'язані з діяльністю держави. Разом з тим, розвиток саморегулівних ринкових механізмів, зменшення частки суб'єктів господарювання державної форми власності впливають на характер державної політики, зумовлюючи домінування не імперативних управлінських важелів, а регулювання, у тому числі диспозитивного, застосування економічних методів впливу на суб'єктів господарювання загалом, та у сфері забезпечення безпеки зокрема. Розмежовуючи категорії державного управління та державного регулювання, В. П. Нагребельний слушно наголошує на тому, що хоча останні й спрямовані на досягнення спільної мети «впорядкування соціальних об'єктів та соціальних процесів», мають відмінності, пов'язані з використанням «специфічних засобів (методів) управлінсько-організуючого впливу» [9, с. 135]. Особливість державного регулювання на відміну від державного управління як владно-розпорядчої діяльності полягає у застосуванні не стільки прямих/безпосередніх/імперативних методів впливу на суб'єктів господарювання, скільки «непрямих (економічних, стимулюючих, заохочувальних)» [9, с. 135]. Отже, державне регулювання безпеки підприємництва можна визначити як складову державної політики національної безпеки, формування і реалізація якої здійснюється за напрямом розвитку і безпековим напрямом з метою забезпечення належного рівня захищеності суб'єктів господарювання.

Провідною формою державного регулювання та політико-юридичним засобом управління у сфері забезпечення безпеки підприємництва є правове регулювання, що втілюється у сукупності правових засобів впливу на поведінку суб'єктів господарювання. Законом України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 р. до фундаментальних національних інтересів, захищеність

яких є складовою національної безпеки, віднесено, зокрема, сталий розвиток національної економіки, інтеграція України в європейський економічний, безпековий простір (п. п. 2, 3 ч. 3 ст. 3). Особливе значення мають програмні документи, насамперед, Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» та Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року. Хоча програмні документи і не мають прямого впливу на забезпечення безпеки підприємництва, вони є відображенням державної політики у сфері національної безпеки та виступають підставою для розробки законодавчих актів. Так, Стратегією економічної безпеки України на період до 2025 року було акцентовано на значенні проактивного підходу для ефективної протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам, акцентовано на запровадженні моніторингу економічної стійкості на основі визначених індикаторів стану економічної безпеки та її критичних меж, наголошено на необхідності забезпечення діяльності Бюро економічної безпеки України.

Окрім того, до системи засобів (інструментів) державного регулювання безпеки підприємництва належать інформаційно-роз'яснювальні заходи, заходи соціально-психологічної підтримки, організаційно-інституційні заходи, включаючи системне управління безпекою на різних рівнях, ефективна податкова, регуляторна, фінансово-кредитна, інвестиційна політика, моніторинг рівня безпеки підприємництва [10, с. 264]. Сукупність засобів у взаємодії їх організаційного впливу складає цілісний механізм державного регулювання, що дозволяє досягати поставлених цілей та сприяє ефективному виконанню завдань. Варто акцентувати, що підвищенню ефективності політики зміцнення безпеки підприємництва сприяють заходи, що здійснюються в рамках проведення структурних євроінтеграційних реформ.

Окрім того, у науковій літературі акцентується, що у забезпеченні безпеки підприємства активну участь приймають безпосередньо суб'єкти господарювання, реалізуючи систему заходів «правового, економічного, організаційного, інженерно-технічного і соціально-психологічного характеру»

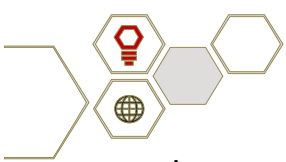

[11, с. 7]. Разом з тим, створення умов для забезпечення такої безпеки є прерогативою органів публічної адміністрації [4, с. 18].

Більшість вчених відносять безпеку підприємництва до системи національної безпеки, розглядаючи її як найважливіший компонент державної економічної політики. З огляду на євроінтеграційний поступ України, важливим та невід'ємним елементом є врахування західної концепції національної безпеки з її фундаментальними основами верховенства права, соціальної справедливості, економічної та управлінської стабільності. У цьому контексті стратегічним завданням державної політики є узгоджена діяльність уповноважених органів влади, органів самоврядування, громадських організацій підприємців та інших зацікавлених представників суспільства для забезпечення ефективного реагування на потенційні загрози для економічної безпеки та життєстійкості України [12, с. 28], що набуває особливого значення в умовах воєнного стану.

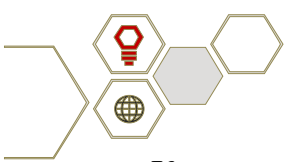
Як наголошено в аналітичній записці Національного інституту стратегічних досліджень, незважаючи на зростання невизначеності та волатильності в умовах «війни на виснаження», необхідно посилювати заходи, спрямовані на підготовку суб'єктів господарювання до загроз економічній безпеці, а саме: 1) підвищувати ситуативну обізнаність та навчання в проактивному режимі щодо наявних та потенційних загроз; 2) розробити «початкові стратегії та дорожню карту» задля прискорення обміну інформацією та координації дій між органами державної влади, місцевого самоврядування, підприємцями і громадянами; 3) використовувати гібридні рішення, що поєднують традиційні рішення економічної політики держави з активними комплементарними/взаємодоповнювальними діями суб'єктів господарювання та громадян [17].

Стосовно необхідності взаємодії держави з усіма зацікавленими в економічному розвитку стейхолдерами, що особливо актуалізується в умовах воєнного стану, варто наголосити на увазі в науковій літературі до «концепції регулятивної держави», що віддзеркалює елементи практичного поширення її основ в державах-членах Європейського Союзу, якщо не замінюючи, то ставлячи

під певний сумнів оптимальну донедавна концепцію «держави позитивної безпеки» [13]. Якщо остання ґрунтувалася на визначальному значенні держави для забезпечення національної безпеки здебільшого завдяки заходам імперативного регулювання на основі законодавчих приписів, то концепція «регулятивної держави» покладається на так званий «епістемологічний (від грец. ἐπιστήμη «знання»; λόγος «вчення») авторитет» у різних сферах безпеки, щоб «опосередковано керувати за допомогою правил» [13]. А. Крук та М. Вайс звертають увагу, що атрибути такої концепції мають застосування навіть у військовій безпеці, посиляючись на досвід застосування Європейським Союзом політики примусу, що поєднує як прямі, так і непрямі військові та економічні засоби, щоб примусити росію закінчити розв'язану нею агресивну війну проти України. Прикладами застосування таких засобів є спонукання приватних постачальників зброї будувати нові виробничі лінії для підтримки поставок в Україну, заборона для російських банків (щоправда, на жаль, не для всіх) використовувати код SWIFT Товариства всесвітніх міжбанківських фінансових телекомунікацій, яке є приватною особою згідно бельгійського законодавства [13]. Окрім сфери військової безпеки, регулятивні зусилля експертів набувають застосування у таких новітніх безпекових сферах, як захист кіберпростору, критичної інфраструктури, у тому числі, енергетичних та телекомунікаційних мереж, на основі правил, встановлених технічними експертними агентствами в європейських країнах, щоб здійснювати опосередковане управління недержавними суб'єктами безпеки. Варто акцентувати, що згідно Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України одним із напрямів реалізації державної військово-промислової політики є «забезпечення доступу суб'єктів господарювання всіх форм власності до участі у проектах зі створення та виробництва оборонної продукції, впровадження і реалізація державно-приватного партнерства» [20].

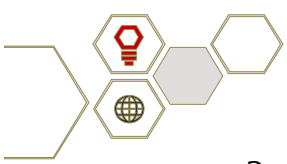
Висновки. З позицій науки публічного управління державне регулювання безпеки підприємництва видається доцільним розглядати в трьох основних аспектах. По-перше, як конституційну гарантію, закріплену в статті 3

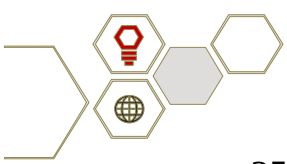
Конституції України, що відображає людиноцентристський підхід, згідно якого безпека людини визнається однією з найвищих соціальних цінностей. Реалізація цієї норми є основною метою державної політики національної безпеки [21]. У процесі державного регулювання як суспільного явища, що пристосоване для вирішення різноманітних проблем національної безпеки, зокрема, й питань забезпечення безпеки підприємництва як суб'єктом, так і об'єктом управлінського впливу виступає людина. По-друге, як охоронну й захисну складові державної політики, що впливає із приписів ч. 4 ст. 13 Конституції України про те, що держава забезпечує «захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання», та проявляється у виявленні ризиків і загроз у сфері підприємницької діяльності й визначенні організаційно-правових заходів, спрямованих на їх попередження, виявлення та усунення. Важливим напрямком державного імперативного регулювання є своєчасне реагування на сучасні ризики та розробка стандартів забезпечення безпеки в підприємницькій діяльності. Йдеться, насамперед, про стандарти інформаційної, екологічної, енергетичної, фінансової безпеки, безпеки праці. По-третє, державне регулювання безпеки підприємництва варто розглядати як економічну складову державної політики, яка передбачає здійснення державного регулювання за допомогою системи непрямих (економічних) заходів, спрямованих на реалізацію складової розвитку безпеки підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Варналій З. С., Чеберяко О. В., Микитюк О. П., Бондаренко С. М. Актуалітети фінансової безпеки суб'єктів підприємництва України в умовах війни та повоєнний час. *Academy review*. 2024. № 1. С. 123–140.
2. Kryshtanovych M., Panfilova T., Khomenko A., Dziubenko O., Lukashuk L. Optimization of state regulation in the field of safety and security of business: a local approach. *Business: Theory and Practice*. 2023. № 24 (2). Pp. 613–621. DOI: <https://doi.org/10.3846/btp.2023.19563> (date of access: 28.11.2024)

3. Ліпкан В. А. Теорія національної безпеки : підручник. Київ : КНТ, 2009. 631 с.
4. Крегул Ю. І., Банк Р. О. Безпека підприємницької діяльності в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 240 с.
5. Гнатенко В. С. Державне управління економічною безпекою в системі цифровізації національної безпеки: дис. ... докт. держ. упр. : 25.00.05 / Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2021. 558 с.
6. Ситник Г. П. Основи теорії управління у сфері національної безпеки : курс лекцій. Київ : ТОВ «САК Лтд.», 2023. 174 с.
7. Залізнюк В. П. Формування механізмів державного регулювання забезпечення продовольчої безпеки в Україні : дис. ... докт. держ. упр. : 25.00.02 / Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. Київ, 2019. 397 с.
8. Желізко О. О. Державне регулювання інституціональних змін системи економічної безпеки підприємництва: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Подільський державний аграрно-технічний університет, Кам'янець-Подільський, 2019. 262 с.
9. Нагребельний В. П. Правове забезпечення модернізації державного управління та державного регулювання в економічній сфері України. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 2. С. 133–140.
10. Васильців Т. Г., Поповіченко Ю. А. Стратегічні засади політики забезпечення економічної безпеки підприємництва в Україні. *Ефективність державного управління*. 2012. Вип. 33. С. 262–268.
11. Гладченко Т. М. Науково-методичні основи створення механізму державного управління і регулювання системи безпеки підприємницької діяльності: регіональний аспект : автореф. дис... канд. наук з держ. управління: 25.00.02 / Донец. держ. акад. упр. Донецьк, 2004. 19 с.
12. Федосова К. В. Механізми формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України: дис. ... канд. держ.

упр. : 25.00.02 / Національний університет цивільного захисту України. Харків, 2024. 243 с.

13. Kruck A., Weiss M. The regulatory security state in Europe. *Journal of European Public Policy*. 2023. № 30 (7). Pp. 1205–1229. DOI: <https://doi.org/10.1080/13501763.2023.2172061> (дата звернення 28.11.2024)

14. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.

15. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: затв. наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (дата звернення 28.11.2024)

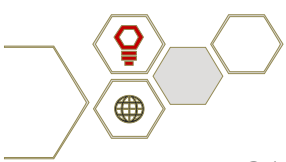
16. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року: затв. Указом Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021. *Офіційний вісник Президента України*. 2021. № 65. Ст. 4104.

17. Актуальні виклики та загрози економічній безпеці України в умовах воєнного стану / Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/aktualni-vyklyky-ta-zahrozy-ekonomichniy-bezpetsi-ukrayiny-v> (дата звернення 28.11.2024)

18. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни. Експертно-аналітична доповідь. Київ : НІСД, 2024. 71 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.08> (дата звернення 28.11.2024)

19. Словник української мови: в 11 т. / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; редкол. : І. К. Білодід (голова) та ін. Т. 8. Київ : Наук. думка, 1977. 927 с.

20. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України: затв. Указом Президента України від 20.08.2021 р. № 372/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 69. Ст. 4321.

21. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни»: затв. Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. *Офіційний вісник Президента України*. 2020. № 75. Ст. 2377.